

рення робочих місць. Проте на сьогодні відсутня оцінка перспективного стану зайнятості, немає стратегії вирішення цього питання. Служби зайнятості не в змозі вирішити цю проблему. Існуюча система допомоги безробітним не відповідає ситуації, яка склалася, а потребує докорінного реформування. Зокрема, політика зайнятості та політика оплати праці не скоординовані, державні та ринкові регулятори не взаємодіють, рішення, що ухвалюються, є реакцією на події, а не є проактивними, ринок праці відірваний від ринків житла, кредитів, інвестицій, товарів і послуг, держава контролює прибутковість роботодавців, але не їхні розрахунки із працівниками, законодавство розробляється, але порушується й не дотримується.

Для усунення перешкод ефективної інтеграції вітчизняного ринку праці у глобальний простір, потрібно насамперед здійснити його реформування, шляхом:

- зниження рівня безробіття завдяки створенню нових конкурентоспроможних робочих місць фінансованих з різних джерел;
- вдосконалення системи оплати праці, розширення можливостей отримання населенням "достойних" офіційних основних і додаткових доходів;
- соціальної підтримки окремих груп населення;
- підвищення продуктивності праці завдяки впровадженню інноваційних технологій,
- підвищення якості робочої сили та модернізації робочих місць;
- запровадження досвіду провідних країн світу щодо підвищення рівня соціально-економічного розвитку країни загалом.

Тільки здійснення зазначених заходів у комплексі дасть змогу отримати в довготерміновій перспективі вигоди в розвитку вітчизняного ринку праці.

Література

1. Основні показники ринку праці. [Електронний ресурс]. – Доступний з <https://www.ukrstat.gov.ua>
2. Рівень зайнятості населення за статтю, віковими групами та місцем проживання. [Електронний ресурс]. – Доступний з <https://www.ukrstat.gov.ua>
3. Зайняте населення за видами економічної діяльності. [Електронний ресурс]. – Доступний з <https://www.ukrstat.gov.ua>
4. Рівень безробіття населення (за методологією МОП) за статтю, віковими групами та місцем проживання. [Електронний ресурс]. – Доступний з <https://www.ukrstat.gov.ua>
5. Балановська Т.І. Ринок праці: реалії та перспективи / Т.І. Балановська, О.П. Гоголя, Н.І. Драгнева. [Електронний ресурс]. – Доступний з <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/.../17.pdf>
6. Тіньова економіка в Україні: причини та шляхи подолання. [Електронний ресурс]. – Доступний з <https://icps.com.ua/pub/files/118/70/pdf>
7. Искусство жить в тени. Украинской экономике поможет не правительство, а схемы уклонения от уплаты налогов. [Электронный ресурс]. – Доступный с <https://blog.liga.net/user/abakunec/article/6151.aspx>
8. Економічна активність населення України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <https://www.ukrstat.gov.ua>
9. Аксьонова С. Форми зайнятості жінок і материнство / С. Аксьонова // Україна: аспекти праці. наук.-екон. та сусп.-політ. журнал. – 2007. – № 6. – С. 3-9.
10. Вороніна А.В. Проблеми та перспективи розвитку ринку праці в Україні / А.В. Вороніна, К.М. Ніколаєва // Молодий вчений : зб. наук. праць. – 2015. – № 2(17). – С. 167-170.
11. Які мінімальні зарплати отримують у Євросоюзі. [Електронний ресурс]. – Доступний з <https://tsn.ua/groshi/yaki-minimalni-zarplati-otrimuyut-u-eyevrosoyuzi-412012.html>

Надійшла до редакції 27.09.2016 р.

Лех Г.А., Рибун Л.В. Тенденции развития отечественного рынка труда

Определена приоритетность развития и функционирования рынка труда в Украине. Рассмотрены основные тенденции отечественного рынка труда относительно занятости и безработицы. Отмечено, что характерной особенностью развития отечественного рынка труда является его нестабильность и значительная тенезация. На основе анализа определено влияние миграции рабочей силы и напряженной политической ситуации в стране на развитие рынка труда в Украине. Предложены меры по реформированию отечественного рынка труда.

Ключевые слова: рынок труда, занятость, безработица, теневая (неформальная) занятость, трудовая миграция населения.

Leh H.A., Ribun L.V. Main Development Trends of Domestic Labour Market

Priority development and functioning of the labour market in Ukraine are defined. The main trend of the domestic labour market in the context of employment and unemployment is studied. It is noted that a characteristic feature of the domestic labour market is its volatility and significant shadowing. Based on the analysis of the influence of labour migration and the tense political situation in the country on the development of the labour market in Ukraine are specified. The measures to reform the domestic labour market changes in the conditions are proposed.

Keywords: labour market, employment, unemployment, the shadow (informal) employment, labour migration.

УДК 336.71

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Б.І. Пшик¹

Розглянуто сутність, функції, принципи фінансового регулювання інноваційної діяльності. Визначено, що під фінансовим регулюванням інноваційної діяльності треба розуміти форму впливу держави на економічних суб'єктів з метою активізації інноваційної діяльності, підвищення їх зацікавленості до участі у фінансовому забезпеченні інноваційних проєктів та використання інновацій як фактора конкурентної переваги або засобу запобігання чи мінімізації наслідків деструктивних явищ, що існують в економічній системі країни. Запропоновано авторську класифікацію важелів та охарактеризовано методологічну основу дослідження фінансового регулювання інноваційних процесів, яка ґрунтується на принципах системного підходу. Наголошено на цільовій спрямованості досліджень, яку окреслює сукупність функцій управління інноваційним розвитком держави, що реалізуються на основі застосування важелів фінансового регулювання.

Ключові слова: інноваційна діяльність, інноваційні процеси, фінансове регулювання.

Постановка проблеми. Проблеми активізації інноваційної діяльності є особливо актуальними для проведення економічних реформ у країні в сучасних умовах. Стає дедалі очевиднішим, що тільки на цьому шляху національна економіка може зайняти належне місце у світовому ринковому середовищі. Адже рівень і динаміка розвитку інноваційних процесів є визначальним показником економічного стану країни, здатності суспільства до реальних ринкових перетворень завдяки створенню, впровадженню, поширенню та практичному вико-

¹ проф. Б.І. Пшик, д-р екон. наук – Львівський навчально-науковий інститут ДВНЗ "Університет банківської справи"

ристанню нової техніки, продукції та сировини, освоєнню новітніх технологічних процесів, сучасних методів організації виробництва.

У процесі розвитку ринкових відносин в Україні склалась досить складна ситуація щодо забезпечення її інноваційного розвитку. За офіційними даними, в Україні тільки близько 18 % від загальної кількості діючих підприємств можна розглядати як інноваційно активні, тобто такі, що впроваджують нові технології, оновлюють асортимент продукції. Якщо порівнювати із зарубіжними державами, де 60 % функціонуючих підприємств активно займаються інноваційною діяльністю, можна стверджувати, що в Україні рівень і темпи розвитку інноваційної діяльності є вкрай низькими. Серед причин такої негативної тенденції чільне місце належить нестачі грошових ресурсів для реалізації інноваційних проектів, що, своєю чергою, не дає змоги забезпечити її конкурентоспроможність у глобалізованому світі. Тому питання щодо створення адекватної системи фінансового регулювання інноваційної діяльності в Україні, є актуальним і своєчасним.

Аналіз останніх досліджень та публікацій засвідчує, що значний внесок у вирішення проблем управління інноваційно-інвестиційною діяльністю та побудови інноваційної політики держави зробили такі вітчизняні і зарубіжні вчені і практики: В.П. Александрова, Ю.М. Бажал, В.М. Геєць, М.І. Долішній, А.С. Гальчинський, М.І. Крупка, І.І. Лукінов, М.Г. Чумаченко та ін. Віддаючи належне дослідникам та не применшуючи значущості їх наукових праць і цінності отриманих результатів, потрібно звернути увагу на недостатність досліджень у сфері застосування важелів фінансового регулювання інноваційної діяльності економічних суб'єктів. Тому **метою** дослідження є висвітлення теоретичних аспектів стосовно сутності та принципів фінансового регулювання інноваційної діяльності, класифікації важелів його впливу та обґрунтування напрямків їх застосування.

Виклад основного матеріалу. Загалом під регулюванням розуміють об'єктивний процес, підставою якого є окреслення меж, що здійснюється за допомогою спеціальних методів та відповідних їм інструментів, які перебувають у розпорядженні державних органів влади та застосовуються з метою досягнення бажаного економічного і соціального ефекту [1, с. 11]. Глибиною сутності інноваційної діяльності є набуття та реалізація прав на об'єкти права інтелектуальної власності. Відтак особливість інноваційної діяльності як об'єкта фінансового регулювання полягає в існуванні двох рівнів її сутності. Перший рівень полягає у створенні внаслідок її здійснення нових або істотно вдосконалених об'єктів, призначених для задоволення певних потреб. Адже у процесі здійснення фінансового регулювання інноваційної діяльності виникають відносини, що пов'язані із набуттям економічними суб'єктами прав на об'єкти інтелектуальної власності, розпорядженням, охороною та захистом таких прав. Такі відносини впливають на розподіл ВВП, на рух фінансових ресурсів за статтями платіжного балансу країни. На мікрорівні такі відносини зумовлюють виникнення характерних тільки для суб'єктів інноваційної діяльності, вхідних та вихідних фінансових потоків, пов'язаних з набуттям та реалізацією прав інтелектуальної власності.

На нашу думку, під фінансовим регулюванням інноваційної діяльності потрібно розуміти форму впливу держави на діяльність економічних суб'єктів з метою активізації інноваційної діяльності, підвищення їх зацікавленості до участі у фінансовому забезпеченні інноваційних проектів та використання інновацій як фактора конкурентної переваги або засобу попередження чи мінімізації наслідків деструктивних явищ, що мають місце в економічній системі країни. Фінансове регулювання інноваційної діяльності, як система, містить процес взаємодії функцій, об'єктів, управлінських рішень, а також відповідних методів, які спрямовані на поліпшення результатів інноваційних процесів. Воно охоплює не тільки заходи (механізми) регулювання конкретних процесів, а й інструменти (засоби) регулювання, що використовуються окремими напрямками (складовими) інноваційної політики (рис.).

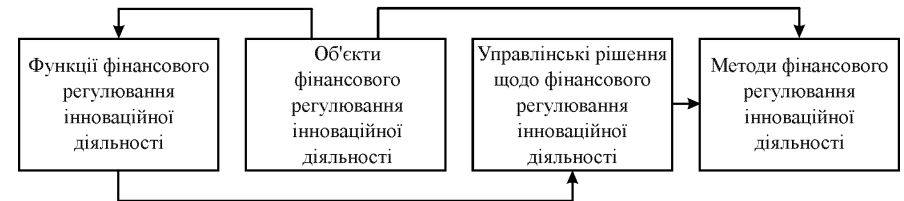

Рис. Спрощена модель фінансового регулювання інноваційної діяльності [2, с. 80]

А вся цілісна система фінансового регулювання спрямовується на реалізацію функцій життєдіяльності суспільства, які держава бере на себе. Тому цю систему потрібно будувати за ієрархічним принципом: спочатку встановлюють функції системи, далі визначають напрямки проведення інноваційної політики, що спрямовуються на реалізацію цих функцій, потім здійснюють підбір інструментів втілення в життя цієї політики і, нарешті, розробляють заходи регулювання конкретних інноваційних процесів.

Функціями фінансового регулювання інноваційної діяльності є: формулювання стратегічних і тактичних цілей та пріоритетів фінансового забезпечення інноваційної діяльності; створення правових основ функціонування ринків капіталу; захист конкуренції і регулювання цін на інноваційну продукцію; регулювання інвестицій в інноваційну сферу та їх спрямування на розвиток пріоритетних інноваційних проектів і заходів в Україні. Виходячи із функцій, визначимо форми фінансового регулювання, до яких доцільно віднести бюджетне та податкове регулювання інноваційної діяльності, проведення відповідної кредитної та амортизаційної політики, форм і умов фінансового інвестування на інноваційні цілі, експертиза інноваційних проектів у процесі державних програм, забезпечення захисту фінансових вкладень в інноваційну діяльність. Отже, під об'єктом регулювання інвестиційної діяльності розглядають фінансову складову частину інноваційних процесів.

У кожній країні ключовими суб'єктами інноваційної діяльності можуть бути: держава, як сукупність інституцій, що забезпечують розвиток інноваційної діяльності в Україні та розвиток національної економіки загалом, формують нормативно-правову базу, будучи одночасно ініціатором фінансово-кредитного

стимулювання; місцеві (регіональні) органи влади, які вирішують питання, пов'язані із стимулюванням галузей економіки, підприємницьких структур, а також інноваційних проектів, визначених пріоритетними у регіоні; державні і недержавні підприємства, які залучають кошти на реалізацію інноваційних проектів, фінансово-кредитні установи, які володіють грошовим капіталом та наділені правами і можливостями щодо його ефективного використання; фізичні особи, які мають доходи, капітал та можуть використовувати їх відповідно до власних інтересів, у тому числі і на розвиток інноваційної діяльності.

У контексті проведення економічних реформ в Україні актуальним завданням є розроблення та реалізація цілісного механізму фінансового регулювання інноваційної діяльності на основі застосування бюджетно-податкових, монетарних та інших важелів, які широко застосовують у вітчизняній і зарубіжній практиці (табл.).

Однак при цьому треба зазначити, що їхнє використання буде можливим тільки за умови дотримання певних принципів: *достатності* (регулювання державою інноваційної діяльності тільки в межах своєї компетенції); *адекватності* (відповідність важелів регулювання реальному станові інноваційної діяльності на відповідний момент часу, неприпустимість механічного копіювання важелів фінансового регулювання у державах з розвинутою ринковою економікою); *чіткості* (повне розуміння державою і економічними суб'єктами інноваційних цілей і напрямів використання фінансових важелів); *еластичності* (зміна методів фінансового регулювання залежно від конкретної ситуації); *послідовності* (суворе дотримання обраних важелів протягом певного проміжку часу); *відкритості* (поінформованість юридичних та фізичних осіб щодо намірів державних органів влади); *справедливості* (рівність усіх суб'єктів інноваційної діяльності перед державними інститутами, що здійснюють фінансове регулювання); *раціонального поєднання важелів фінансового регулювання* (застосування найбільш оптимальних важелів, які спричиняють позитивний вплив на розвиток інноваційної діяльності); *прогнозованості* (врахування можливих наслідків фінансового регулювання як для окремих суб'єктів інноваційної діяльності, так і держави загалом); *ефективності* (досягнення за допомогою застосовуваних фінансових важелів визначених цілей).

Перш ніж оцінювати ефективність застосування тих чи інших важелів, потрібно визначити базові завдання, від правильного вирішення яких залежить успішність усієї системи фінансового регулювання інноваційних процесів [3, с. 23]:

- 1) виникає потреба визначення конкретних видів інноваційної діяльності, які підтримує держава;
- 2) доцільно сформулювати оптимальний набір інструментів фінансового регулювання.

Щодо першого завдання, то використовуючи важелі фінансового регулювання інноваційних процесів, потрібно чітко визначити той вид (види) діяльності, який є об'єктом впливу держави, оскільки інноваційна діяльність передбачає широкий комплекс заходів наукового, технологічного, організаційного фінансового та комерційного характеру.

Табл. Методи фінансового регулювання інноваційної діяльності

Група важелів	Вид важелів
Амортизаційні	Застосування прискореної амортизації. Регаментация діяльності об'єднаних амортизаційних фондів. Податкові знижки у разі цільового використання амортизаційних коштів
Монетарні	Зміна облікової ставки і ставок рефінансування. Політика довготермінового рефінансування. Зміна обов'язкових резервних вимог. Зміна вимог щодо формування резервів за активними операціями. Зниження нормативів кредитного ризику та нормативів інвестування для банків. Валютні інтервенції.
Приватизаційні	Приватизація великих підприємств. Технічне та технологічне оновлення за рахунок коштів від приватизації.
Бюджетно-податкові	Бюджетне фінансування та кредитування інноваційних проектів. Державне замовлення на інноваційну продукцію. Надання державного майна у фінансовий лізинг. Державні та регіональні субвенції. Податковий інвестиційний кредит. Пільгове оподаткування прибутку від інвестиційної діяльності. Диференціація ставок оподаткування. Звільнення від сплати податків. Встановлення спеціальних податкових режимів. Податкові угоди з іншими країнами стосовно усунення подвійного оподаткування. Податкові "канікули".
Митні	Безмитний імпорт обладнання та сировини для виготовлення інноваційної продукції. Зниження ставок державного мита.
Гарантійно-компенсаційні	Повна або часткова компенсація процентних ставок за кредитами на інноваційні цілі. Відшкодування частини кредиту на інноваційні цілі. Відшкодування процентних ставок за депозитами, які спрямовуватимуться на фінансування інноваційних заходів і проектів. Надання державних гарантій щодо кредитів і вкладень у цінні папери на реалізацію інноваційних проектів. Державне страхування інноваційних проектів. Державне страхування кредитів і вкладень у цінні папери на реалізацію інноваційних проектів.
Цінові	Регулювання цін на інноваційну продукцію. Регулювання цін на сировину та обладнання для виготовлення інноваційної продукції.

Примітка: авторська розробка.

Досвід промислово розвинених країн переконує, що держава найчастіше застосовує фінансові важелі для підтримки таких видів інноваційної діяльності: проведення наукових досліджень і розробок; придбання обладнання, призначеного винятково для проведення наукових досліджень; трансфер технологій – придбання патентних та безпатентних ліцензій, прав на об'єкти інтелектуальної власності, результатів наукових досліджень, послуг технологічного характеру; виробниче проектування; навчання працівників; укладання підприємствами контрактів із науково-дослідними організаціями; співробітництво підприємств

із науково-дослідними організаціями та університетами; придбання програмного забезпечення; створення нових інноваційних підприємств.

Щодо другого завдання, виходячи зі змісту описаних вище принципів, застосування важелів фінансового регулювання має спричинити тільки позитивний вплив на розвиток інноваційних процесів. Негативні наслідки застосування таких важелів досить широко описано у науковій літературі. Так, наприклад, застосування необґрунтованих податкових стимулів призводить до зниження ефективності розподілу ресурсів та необхідності підвищення інших податків з метою компенсації обсягів втрачених доходів, що ставить під сумнів дотримання принципу рівності системи оподаткування у країні. Диференціація за видами діяльності також призводить до прийняття відповідних заходів з планування та перегляду діяльності суб'єктів інноваційної діяльності. Отже, щоб вони могли отримати право на відповідні пільги. При цьому економічні суб'єкти доволі часто не здійснюють інноваційної діяльності у тому сенсі, який вкладають у неї органи фінансового регулювання. До того ж, світовий досвід переконливо засвідчив, що в разі надмірного використання різного роду податкових і бюджетних стимулів скорочення бюджетних доходів може перевищувати збільшення вкладень у інноваційний розвиток.

Ще одним важливим питанням у дослідженні теоретичних засад фінансового регулювання інноваційної діяльності є формування методології дослідження. Якщо фінансове регулювання інноваційних процесів може проявлятися на всіх ієрархічних рівнях управління економікою, а відповідно його вплив може досліджуватися і оцінюватися на різних рівнях управління економічними процесами. При цьому, залежно від мети і завдань, потрібно обирати чи розробляти відповідні методи наукових досліджень.

Методологічну основу дослідження фінансового регулювання інноваційних процесів доцільно формувати на принципах системного підходу, які дають змогу: досліджувати фінансове регулювання інноваційних процесів як діяльність органів влади щодо застосування фінансових важелів впливу на економічних суб'єктів з метою їх зацікавленості до участі у реалізації інноваційних проектів; моделювати кількісні та якісні залежності між використанням фінансових важелів та результатами розвитку інноваційних процесів; визначити оптимальний набір фінансових важелів відповідно до умов економічного розвитку та поточного стану розвитку інноваційної діяльності зокрема; структурувати напрями використання фінансових важелів та оцінювати їхній вплив на ефективність інноваційних процесів.

Кожен із зазначених напрямів може виступати як самостійний предмет досліджень або входити складовою частиною в системи вищого рівня. Цільову спрямованість досліджень окреслює сукупність функцій управління інноваційним розвитком держави, які реалізуються на основі застосування важелів фінансового регулювання.

Висновки. На сьогодні у суспільстві існує розуміння того, що світова економіка ХХІ ст. характеризується кардинальними змінами у визначенні напрямів економічного прогресу. Основні акценти переміщуються на завдання прискореного інноваційного розвитку, переходу до такої стратегії розвитку держави, яка

базується на знаннях. Саме тому нагальна потреба вирішення проблем, пов'язаних з інноваційним розвитком економіки України та його фінансовим регулюванням, набуває особливого значення.

Оцінювання впливу важелів фінансового регулювання на розвиток інноваційної діяльності має концентрувати увагу дослідників на обґрунтуванні раціональних напрямів використання цих важелів впливу. На цей час загальновизначеними пріоритетними напрямками стимулювання вкладень розвиток інноваційної діяльності економічних суб'єктів прийнято вважати: стимулювання вкладень у розвиток людського потенціалу (підвищення кваліфікації працівників, створення та реалізація нових знань, поліпшення умов праці, розкриття інтелектуального потенціалу людини); стимулювання вкладень у забезпечення інноваційного розвитку, включаючи впровадження нових енерго- та ресурсозберігаючих технологій, сучасних досліджень в управлінні економічними процесами, розроблення і реалізацію інноваційних продуктів і послуг). Відтак ефективність регулювання значно залежатиме від того, наскільки чітко визначені завдання фінансового регулювання, а також наскільки добре їх усвідомлюють органи, які розробляють інноваційну політику держави та несуть відповідальність за її реалізацію.

Варто зазначити, що застосування фінансового регулювання інноваційної діяльності в Україні є необхідною, проте недостатньою умовою. Без застосування поряд із ними інших заходів державного впливу, наприклад створення системи інформаційного забезпечення учасників інноваційної діяльності; створення сприятливих умов для розвитку інноваційних структур, що забезпечуватимуть комерціалізацію результатів науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт (венчурних фондів, технологічних бізнес-інкубаторів, промислово-фінансових груп, інжинірингових центрів); забезпечення трансферу технологій з державного сектора до приватного; надання державою консалтингових послуг суб'єктам інноваційної діяльності; створення дієвої системи охорони та захисту інтелектуальної власності та інших, досягнути очікуваних результатів неможливо. Саме ці питання є актуальними напрямками для подальших досліджень.

Література

1. Дяконова І.І. Державне регулювання банківської діяльності: вивчення моделей, обґрунтування категорійного апарату // Вісник УАБС : зб. наук. праць. – 2007. – № 2(23). – С. 9-16.
2. Вознюк М.А. Регіональна інвестиційна політика енергозбереження : монографія / М.А. Вознюк. – Львів : Вид-во ДУ "ІРД ім. М.І. Долишнього НАН України", 2015. – 416 с.
3. Удосконалення фінансово-кредитного стимулювання інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні : монографія / ред.: Б.І. Пшик. – К. : Вид-во УБС НБУ, 2010. – 263 с.

Надійшла до редакції 12.09.2016 р.

Пшик Б.И. Теоретические основы финансового регулирования инновационной деятельности в Украине

Рассмотрены сущность, функции, принципы финансового регулирования инновационной деятельности. Определено финансовое регулирование инновационной деятельности с позиций влияния государства на экономических субъектов с целью активизации инновационной деятельности, повышения их заинтересованности к участию в финансовом обеспечении инновационных проектов, использования инноваций как фактора конкурентного преимущества и средства предупреждения или минимизации последствий деструктивных явлений, имеющих место в экономической системе страны. Пред-

ложена авторская классификация рычагов и охарактеризована методологическая основа исследования финансового регулирования инновационных процессов, основанная на принципах системного подхода. Отмечена целевая направленность исследований, которая определяет совокупность функций управления инновационным развитием государства, которые реализуются на основе применения рычагов финансового регулирования.

Ключевые слова: инновационная деятельность, инновационные процессы, финансовое регулирование.

Pshyk B.I. Theoretical Principles of Financial Regulation of Innovative Activity in Ukraine

The article examines the nature, functions, and principles of financial regulation of innovative activity. The author defines the financial regulation of innovation activity from the standpoint of the state's influence on the economic actors to foster innovation, increase their interest to participate in the financial support of innovative projects that use innovation as a factor of competitive advantage, and means to prevent or minimize the consequences of the destructive phenomena taking place in the economic system countries. The author offers the classification of levers and characterizes the methodological basis of researching the financial regulation of innovative processes based on the principles of a systematic approach. The targeted focus of research, that is outlined by a set of features for managing innovative development of the state, which are implemented through the use of levers of financial regulation, is emphasized.

Keywords: innovation, innovation processes, financial regulation.

УДК 336.14:352

ОЦІНЮВАННЯ ФІСКАЛЬНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ

Н.І. Власюк¹

В умовах обмеженості фінансових ресурсів та фінансової кризи в Україні особливо гостро постають питання, пов'язані з оцінюванням фінансової ефективності місцевого оподаткування. На основі узагальнення теоретичних напрацювань вітчизняних науковців запропоновано методику оцінювання фінансової ефективності місцевого оподаткування із зазначенням системи коефіцієнтів, які при цьому доцільно розраховувати. Бажані наслідки поліпшення фінансової ефективності місцевого оподаткування дадуть змогу підвищити ступінь автономії місцевих бюджетів та в подальшому сконцентрувати бюджетні ресурси на вирішенні пріоритетних проблем регіону.

Ключові слова: місцевий бюджет, фінансова ефективність, місцеве оподаткування, коефіцієнт еластичності.

Постановка проблеми. Значні деформації фінансової сфери України створюють перешкоди для діяльності суб'єктів господарювання, знижуючи цим самим рівень податкової компоненти джерел фінансування суспільно необхідних видатків, продукують зростання боргового навантаження на національну економіку та не забезпечують ефективного використання коштів, що акумулюються у бюджетах різних рівнів.

Загалом малоефективний розвиток системи місцевих фінансів можна пояснити недостатньою розробленістю теоретичних і методологічних положень, а також постійними змінами вітчизняної законодавчо-нормативної бази, яка виз-

начає правові засади функціонування інституту місцевих податків і зборів в Україні. Проблеми ефективного формування доходів місцевих бюджетів за рахунок місцевих податків та зборів досліджували такі науковці: В. Федосов, С. Юрій, Й. Бескид, О. Василик, І. Луніна, С. Буковинський, О. Дроздовська та ін. Проте методика оцінювання фінансової ефективності місцевого оподаткування потребує подальшого вдосконалення і набуває ще більшої актуальності.

Мета дослідження – оцінювання ефективності місцевого оподаткування в період активізації процесів реформування територіально-адміністративного устрою України.

Виклад основного матеріалу. Моніторинг вихідних концепцій і постулатів теорії оподаткування у поєднанні з аналізом сучасної практики забезпечення доходів бюджетів усіх рівнів засвідчує, що основою моделювання векторів трансформації вітчизняної політики у сфері фіскалі має бути новітня парадигма формування бюджетних ресурсів держави, податкова компонента якої має особливе значення. Значне зростання обсягів видатків в умовах уповільнення темпів економічного зростання вимагає всебічного аналізу практичних аспектів податкової інструментарію вітчизняної фінансової політики у контексті активізації пошуку додаткових джерел наповнення бюджетів усіх рівнів.

Сучасна податкова політика України має переважно фінансову спрямованість – в основі державних рішень у сфері оподаткування лежить дотримання фінансових інтересів держави та меншою мірою – регіонів. Наслідком такого підходу є поширена у суспільстві думка про низьку ефективність податкової системи України. Обмежена лояльність платників податків до податкової системи призводить до значного зниження податкової бази та нагальної потреби посилення податкового контролю. Тобто недостатня реалізація регулюючої функції податків призводить до зниження результативності фінансової функції, і, як наслідок, до загального зниження ефективності податкової системи України [1].

Для оцінювання ефективності діючого механізму оподаткування, передусім, потрібно уточнити економічну суть цієї дефініції. Ефективність, на відміну від ефекту, є показником відносним, і визначається відношенням ефекту до витрат, пов'язаних з його досягненням.

Ефективність оподаткування залежить від побудови механізму справляння кожного податку зокрема і податкової системи загалом. Виходячи з функцій податку, потрібно розрізняти фінансову, економічну та соціальну ефективність, кожна з яких має певний зміст, критерії, фактори впливу та показники виміру.

Фінансова ефективність – це спроможність податку забезпечувати наповнення бюджетів різних рівнів, а конкретні характеристики її вимірювання – це абсолютні обсяги та питома вага надходжень податку у доходах бюджетів та ВВП, рівень ефективної ставки податку, його продуктивність тощо.

Фінансову ефективність окремі науковці розглядають з погляду адміністрування податків, закладаючи при цьому у зміст категорії відношення податкових надходжень до витрат на їх стягнення. На нашу думку, такий підхід на практиці доволі складно реалізувати, оскільки облік витрат на адміністрування окремо по кожному податку не ведеться [2].

¹ доц. Н.І. Власюк, канд. екон. наук – Львівський торговельно-економічний університет